

TEKIJÄNOIKEUDET VERKOSSA

HAASTEITA JA RAJAPINTOJA

-AVOIMET OPPIMISYMPÄRISTÖT JA TIETOVERKOT

-SOSIAALINEN MEDIA: YHTEISÖPALVELUT, BLOGIT, KUVIEN JA VIDEOIDEN JAKOPALVELUT

-KUKA TAHANSA VOI TOIMIA SISÄLLÖN TUOTTAJANA TAI AINAKIN VAIKUTTAA SIIHEN, MITEN LAAJAN YLEISÖN MUIDEN TUOTTAMAT SISÄLLÖT TAVOITTAVAT

-PALVELUT KEHITTYVÄT NOPEASTI, SÄÄNTELY EI PYSY PERÄSSÄ

=> DIGITAALINEN TEKIJÄNOIKEUS, OPEN ACCESS, CREATIVE COMMONS

TEKIJÄNOIKEUSLAKI

TEKIJÄNOIKEUDELLINEN SUOJA ON **PERSOONALLISEN ILMAISUN SUOJAA**: TOSIASIAT, MIELIPITEET, TEORIAT, MENETELMÄT JA IDEAT SINÄNSÄ JÄÄVÄT TEKIJÄNOIKEUDEN ULKOPUOLELLE.

TEKIJÄNOIKEUS SYNTYY AINA **LUONNOLLISELLE HENKILÖLLE**.

TEKIJÄNOIKEUDELLISEN SUOJAN KOHDE ON **TEOS (LUOVA JA OMAPERÄINEN)**.

TEKIJÄLLÄ MORAALISET OIKEUDET LUOMAANSA TEOKSEEN

–ISYYSOIKEUDET (NIMI MAINITTAVA)

–RESPEKTIOIKEUDET (TEOSTA EI SAA ESITTÄÄ TAI MUUNNELLA TEKIJÄÄ LOUKKAAVALLA TAVALLA)

TEKIJÄLLÄ TALOUDELLISET OIKEUDET LUOMAANSA TEOKSEEN

–OIKEUS VALMISTAA KAPPALEITA

–OIKEUS PÄÄTTÄÄ TEOKSEN SAATTAMISESTA YLEISÖN SAATAVILLE

OPETTAJAN TEOKSET JA OIKEUDET

OPETTAJAN TEKEMÄT **TEOKSET KUULUVAT HÄNELLE ITSELLEEN**, ELLEI TYÖSOPIMUKSESSA TAI MUUSSA SOPIMUKSESSA SANOTA MUUTA.

=> HUOM! ITSENÄISESTI TEHDYT TIETOKONEOHJELMISTOT JA TIETOKANNAT KORKEAKOULUISSA => OIKEUDET KUULUVAT TYÖNTEKIJÖILLE => EI KOSKE AMKKEJA?

JOS ERIKSEEN RESURSSOITU VALMISTELUSTA, VOI OLETTAA, ETTÄ TYÖNANTAJALLA OIKEUS HYÖDYNTÄÄ TUOTETTUA MATERIAALIA TAVANOMAISEN KOULUTUSTOIMINNAN PIIRISSÄ ILMAN ERI SOPIMUSTA (TN2008:9).

OPIKELIJALLA SAMAT TEKIJÄNOIKEUDET KUIN MUILLAKIN!

HUOM! OPETTAJALLE ARVOITAVIKSI ANNETUT TEOKSET EIVÄT OLE JULKISTETTUJA => LUPA

JOS LUO TEOKSEN VERKKOYMPÄRISTÖÖN, ON VÄLITTÄNYT TEOKSEN KAIKILLE, JOILLA ON PÄÄSY ALUEELLE PALVELUN KÄYTTÖEHDOILLA.

VERKON ERITYISPIIRTEITÄ

KUN OPETUS VERKOSSA, MONET PERINTEISET LUOKKAHUONEOIKEUDET EIVÄT ENÄÄ TOIMIKAAN. ESIM. VALOKOPIOINTILUPA, TV-OHJELMIEN ESITYSOIKEUS.

JULKINEN/YKSITYINEN TILAISUUS? MINKÄKOKOINEN OSALLISTUJAJOUKKO ON? ONKO ANSIOTARKOITUKSESSA JÄRJESTETTY? JOS HLÖMÄÄRÄ < 20, TILAISUUS EI OLE JULKINEN, JOS MÄÄRÄ > 50, SE ON JULKINEN => SULJETTUJA VERKKOJA ARVIOIDAAN SAMALLA TAVALLA ELI JOS SITÄ KÄYTTÄVIEN MÄÄRÄ ON SUUREHKO, AINEISTON VÄLITTÄMINEN SUUNTAUTUU TEKIJÄNOIKEUSLAIN MUKAAN YLEISÖLLE

TEOSTEN DIGITOINTI SKANNAAMALLA JA DIGIKUVAAMALLA EI OLE SALLITTUA => SKANNAUSLUVAT KOPIOSTO

MITÄ MATERIAALIA SAAT KÄYTTÄÄ:

- ITSE TEKEMÄSI MATERIAALI OK
- KOLLEGAN TEKEMÄ MATERIAALI EI (LUPA)
- NETISTÄ LÖYTÄMÄSI KUVA EI (LUPA)
- TEOKSIA JOIDEN TEKIJÄNOIKEUDET EIVÄT ENÄÄ OLE VOIMASSA OK
- CC-OIKEUKSILLA MERKITTYJÄ TEOKSIA (TARKISTA OIKEUKSIEN LAAJUUS) OK
- LINKITTÄMINEN: ALAVIITE? OSOITETIETO? SIS. TEKIJÄNOIK. MATERIAALIA? OK / EI

OPETUSKÄYTTÖ:

- YKSITTÄINEN OPISKELIJA SAA KOPIOIDA HENK. KOHT. KÄYTTÖÄ VARTEN MATERIAALIA
- OPETTAJAN TAI OPPILAAN ESITYKSEN OPPITUNNILLA SAA TALLENTAA ILMAN TEKIJÄN LUPAA, EI SAA VÄLITTÄÄ ESIM. INTERNETISSÄ
- KOULUKOPIOINTILUVAT OPETUSMINISTERIÖ JA KOPIOSTO
- ANALOGISESTA MATERIAALISTA EI SAA OTTAA DIGITAALISTA KOPIOTA EIKÄ KOPIOIDA ESIM. VERKKO-OPETUSALUSTALLE (VALOKOPIOINNIN SOPIMUSLISENSSI KOSKEE AINOASTAAN VALOKOPIOINTIA TAI DIGITAALISESTA LÄHTEESTÄ TULOISTAMISTA)

MITÄ SAAT KÄYTTÄÄ OPETUKSESSA:

TEKIJÄNOIKEUSLAKI 21 §: ”JULKAISTUN TEOKSEN SAA ESITTÄÄ JULKISESTI OPETUKSEN YHTEYDESSÄ.” => EI NÄYTELMÄÄ, EI ELOKUVAA

⇒ HUOM! MAKSULLINEN KOULUTUS EI OLE OPETUSTOIMINTAA, VAAN ANSIOTOIMINTAA (PAITSI JOS OSA VIRALLISTA KOULUTUSJÄRJESTELMÄÄ, MAKSUT PERUSTUVAT LAISSA VAHV. PERIAATTEISIIN EIKÄ VOITON TAVOITTELUA)

-ILMAISEKSI VERKOSSA OLEVILLA OPPIMATERIAALEILLA ON VAPAAT KÄYTTÖOIKEUDET OPETUKSESSA (EI YLEENSÄ SISÄLLÄ KUITENKAAN MUUNTELUIKKEUKSIA EIKÄ EDELLEEN LEVITYSOIKEUKSIA) => TARKISTA CC-LISENSSIN LAAJUUS

-OPETUSTA VARTEN ON KERÄTTY ERILAISIA TIETOKANTOJA VAPAASTI KÄYTETTÄVISSÄ OLEVISTA OPPIMATERIAALEISTA

-SITEERATA SAA TARKOITUKSEN EDELLYTTÄMÄSSÄ LAAJUUDESSA

TYÖSUHDETEKIJÄNOIKEUS

TYÖOIKEUDEN LÄHTÖKOHTA ON, ETTÄ TYÖN TULOS KUULUU TYÖNANTAJALLE JA TYÖNANTAJALLA ON OIKEUS KÄYTTÄÄ TYÖNTEKIJÄN TYÖSUHTEESSA LUOMIA TEOKSIA.

ILMAN SOPIMUSTAKIN TYÖNANTAJA SAA TYÖNTEKIJÄN TYÖSUHTEESSA LUOMIIN TEOKSIIN NORMAALIN TOIMINTANSA EDELLYTTÄMÄN KÄYTTÖOIKEUDEN.

⇒ OPETTAJIEN TYÖSUHDETEKIJÄNOIKEUS: PERUSTUUKO OPPIMATERIAALIN LUOMINEN OPETTAJAN TYÖTEHTÄVIIN?

JOLLEI TEKIJÄNOIKEUKSIEN SIIRTYMISESTÄ TYÖNANTAJALLE OLE SOVITTU KOLLEKTIIVISESTI TYÖEHTOSOPIMUKSELLA, ON ASIASTA HYVÄ SOPIA TYÖSOPIMUKSESSA TAI ERILLISESSÄ TEKIJÄNOIKEUKSIEN SIIRTOSOPIMUKSESSA.

OPTIMA – SULJETTU VERKKOYMPÄRISTÖ:

- **KANNATTAAKO OPTIMASSA TEHDÄ LINKITYKSEN NIIN, ETTÄ ULKOPUOLINEN NETTISIVU AUKEAA OPTIMAN SISÄLLÄ PÄÄKEHYKSEEN VAI IHAN UUTEEN IKKUNAAAN? MIKSI?**

UUTEEN IKKUNAAAN. TÄRKEINTÄ HUOMIOIDA, ETTÄ LINKKI EI KOSKAAN MUODOSTA UUTTA TEOSKAPPALETTA JA LINKITYS TEHTÄVÄ HYVÄN TAVAN MUKAISESTI (YMMÄRRETÄÄN ETTÄ SISÄLTÖ EI OLE LINKITTÄJÄN TUOTTAMAA).

- **VOINKO LISÄTÄ OMIA VIDEOITA OPTIMAAN, KUN OLEN KYSYNYT LUVAN VIDEOILLA ESIINTYVILTÄ HENKILÖILTÄ?**

KYLLÄ. TEKIJÄNÄ PÄÄTÄT TEOKSESI JULKAISEMISESTA. TYÖNANTAJAN OIKEUDET?

- **KUN ON SAANUT LUVAN JULKAISTA TOISEN MATERIAALIA ESIM. SULJETUSSA VERKKO-OPPIMISYMPÄRISTÖSSÄ, MITEN LUPA-ASIA TULISI ILMAISTA VAI TARVITSEEKO SITÄ JULKISESTI EDES MAINITA?**

TEKIJÄ ON ILMAISTAVA (ISYYSOIKEUS) TAI LISENSSIEHDOT OLTAVA NÄKYVISSÄ. COPYRIGHT –MERKILLÄ EI OLE OIKEUTTA LUOVAA MERKITYSTÄ, INFORMATIIVINEN.

VIDEOT

- **VOIKO YOUTUBESTA NÄYTTÄÄ MATERIAALIA OPISKELIJOILLE LUOKASSA? ENTÄ, JOS EPÄILEE MATERIAALIN OLEVAN LAITTOASTI VERKKOON LAITETTUA?**

KYLLÄ, JULKAISTUN TEOKSEN SAA ESITTÄÄ OPETUKSESSA. TÄMÄ ON OPETUSTOIMINTAAN LIITTYVÄ ERITYINEN OIKEUS. KUNHAN SE EI OLE ELOKUVA- TAI NÄYTELMÄTEOS. LAITONTA MATERIAALIA TAI LAITTOASTI VERKKOON LAITETTUA MATERIAALIA EI OPETTAJA LUONNOLLISESTI SAA ESITTÄÄ. YOUTUBE -VIDEOIDEN KATSELU SUORAAN VERKOSTA ON SALLITTUA, MUTTA VIDEOIDEN KOPIOIMINEN OPETTAJAN KONEELLE TAI OSAKSI OPPIMATERIAALIA ON KIELLETTYÄ (ERILLISIKSI TIEDOSTOIKSI) => RIKKOO SEKÄ TEKIJÄNOIKEUTTA ETTÄ PALVELUN KÄYTTÖEHTOJA

- **VOINKO NÄYTTÄÄ TV-OHJELMIEN TALLENNUKSIA LUOKASSA TAI VERKOSSA?**

KYLLÄ. TIETTYJEN TV-KANAVIEN TALLENTAMINEN (TV1, TV2, TEEMA FST5, MTV3) 2 VUODEKSI ON MAHDOLLISTA, JOLLEI OLE ELOKUVA JA TEATTEREISSA TAI VIDEOVUOKRAAMOSSA. YLEN OPETUSOHJELMIA VOI TALLENTAA PYSYVÄSTI.

- **SAAKO YLEN AREENASTA NÄYTTÄÄ OHJELMIA?**

VERKOSSA OLEVAA SISÄLTÖÄ SAA ESITTÄÄ, KUNHAN EI OLE ELOKUVA TAI NÄYTELMÄ. HUOM! TALLENNUSLUPA EI KOSKE TV-YHTIÖIDEN VERKOSSA TARJOAMIA TV-OHJELMIA (YLE AREENA, ELÄVÄ ARKISTO).

- **SAAKO OPISKELIJA KUVATA OPETUSTILANNETTA OMAAN KÄYTTÖÖNSÄ?**

KYLLÄ. KENELLÄ TAHANSA, JOLLA ON OIKEUS OLLA LÄSNÄ OPETUSTILANTEESSA, ON MYÖS OIKEUS TALLENTAA SIELLÄ TAPAHTUVIA ASIOITA. JOS SEN TEKEE ASIATTOMASTI => SALAKUUNTELU TAI -KATSELU. OPISKELIJALLA EI KUITENKAAN OLE OIKEUTTA JULKAISTA TALLENNETTA ILMAN OPETTAJAN LUPAA + JOS OPETTAJAN ESITYS YLITTÄÄ TEOSKYNNYKSEN, PYYDETTÄVÄ LUPA (TÄTÄ EI TIEDÄ ENNEN KUIN ESITYS PÄÄTTY?). KOHTELIAISUUSÄÄNNÖT YMS. => KORREKTIA PYYTÄÄ LUPA.

KUVAT

- **MITÄ KUVIA SAAN KOPIOIDA NETISTÄ OPETUSKÄYTTÖÖN?**

AVOIMELLA LISENSILLÄ JULKAISTUJA KUVIA (GOOGLE, FLICKR YMS.) TAI PYYTÄMÄLLÄ KÄYTTÖLUVAN KUVAN TEKIJÄLTÄ. YKSITYISESTI VOIT KUVAN KOPIOIDA, MUTTA OPETUSTILANTEET HARVEMMIN OVAT YKSITYISKÄYTTÖÄ.

- **ONKO NETISTÄ OTETTUIEN KUVIEN YHTEEN LIITTÄMINEN TOISIINSA TAI KUVIEN MANIPULOINTI SALLITTUA?**

MUIDEN TEOSTEN HYÖDYNTÄMISELLE ON OLTAVA LUPA. LÄHTÖKOHTAISESTI EI SAA ILMAN LUPAA MUUNNELLA TAI YHDISTELLÄ. AINOASTAAN JOS TUOTOS KATSOTAAN UUDEKSI JA ITSENÄISEKSI TEOKSEKSI, VOI SEN TEHDÄ ILMAN ALKUPERÄISEN TEOKSEN TEKIJÄN LUPAA. KOOSTEET ELI KOKOOMATEOKSET MAHDOLLISIA, VAIKKA OLISI ESIM. CC-LIENSSSI, JOSSA JOHDANNAISTEOSTEN KIELTO (ND-EHTO).

- **SAANKO LAITTAAN KUVIA ALAIKÄISISTÄ SULJETTUUN VERKKO-OPPIMISYMPÄRISTÖÖN TAI VERKKOON?**

JOS KUVISSA NÄKYVÄT OPPILAIDEN KASVOT, OLTAVA JULKAISULUPA ALAIKÄISTEN LASTEN HUOLTAJILTA. KUVA ON HENKILÖTIETO.

- **MITÄ SAA SKANNATA JA LAITTAAN SITTEN SULJETTUUN VERKKO-OPPIMISYMPÄRISTÖÖN TAI VERKKOON?**

MUIDEN KUIN OMIEN, PAPERIMUODOSSA OLEVIEN TEOSTEN SKANNAUS EI OLE SALLITTUA ILMAN TEKIJÄN LUPAA. VOIDAAN HANKKIA ERIKSEEN SKANNAUSLUPA KOPIOSTOLTA. TÄLLÄ HETKELLÄ KOPIOSTON SKANNAUSLUPA KOSKEE VAIN AMMATTILLISIA OPPILAITOKSIA JA AMKKEJA?

MUUTA

- **VOINKO KÄYTTÄÄ MUSIIKKIA ESIMERKIKSI ITSETEHDYN VIDEON TAI DIASHOWN TAUSTANA? MITÄ MUSIIKKIA SAA KÄYTTÄÄ?**

VAIHTOEHDOT: 1) VOIT KÄYTTÄÄ AVOIMELLA LISENSILLÄ JULKAISTUA MUSIIKKIA, 2) HANKKIA ESITYSLUVAN ARTISTILTA TAI 3) MAKSAA GRAMEXILLE KORVAUKSEN MUSIIKIN ESITTÄMISOIKEUDESTA.

- **VOINKO ESITELLÄ OPISKELIJOIDEN TÖITÄ JULKISESTI, JOS OLEN KYSYNYT LUVAN OPISKELIJALTA?**

KYLLÄ. JOS OPISKELIJA LÄHETTÄÄ TEOSKAPPALENSA OPETTAJALLE YKSITYISESTI ESIM. ARVOSTELUA VARTEN, EI OPETTAJALLA OLE OIKEUTTA ILMAN LUPAA TEHDÄ SIITÄ KOPIOITA TAI NÄYTTÄÄ SITÄ JULKISESTI.

- **VAIHTELEVATKO COPYRIGHT-SUOJA-AJAT ERI MAISSA, ESIM. EUROOPPA VS. YHDYSVALLAT?**

SUOJA-AJAT EIVÄT VAIHTELE, MUTTA ESIM. TEOSKÄSITE YHDYSVALLOISSA ALHAISEMMALLA TASOLLA JA TEKIJÄNOIKEUS TYÖSUHTEESSA LUOTUIHIN TEOKSIIN SYNTYY TYÖNANTAJALLE. HENKILÖTIETO- JA YKSITYISYYDENSUOJAPUOLELLA EUROOPPA ON TURVALLISEMPI ALUE.

